

47 LITTERATUR.

Freja n:o 60 31. VII 1840

OM NÖDVÄNDIGHETEN AF FÖRBUDSSKYDDETS BIBEHÅLLANDE FÖR INHEMSKA SOCKERFABRIKATIONEN M. M. STHM 1840.

Vi gå att anmäla denna lilla Skrift icke mindre för dess vettenskapliga halt, än för vigten i praktiskt hänseende af det ämne den behandlar. Den ger nemligen ett prof uppå, huru vid upprättandet af en Tulltaxa den för hvarje näringsgren nödiga undersökningen för tullsatsens bestämmande 10 *borde* anställas. Ett sådant i den faktiska detaljen ingående studium kunde vara tillräckligt, för att öppna ögonen på de ifrare för handelsfrihet, hvilka af blotta ordets klang låta sig bedåras. För *dem* finnes också i denna skrift mycket annat godt, än detaljerna af Sockerfabrikationen. Men sådant är på dessa Herrar oftast bortkastadt krut. Ty om en *förnuftig bevisning* hafva de sällan något begrepp. De ropa vanligen uppå det »rena förnuftet»; men är någon impertinent nog att fråga dem: hvad förnuft är? så blifva de gemenligen svaret skyldiga. Det är såsom skulle en återstod af blygsamhet hindra dem ifrån att öppet tillstå, hvad som dock ligger dem på sinnet, och försäkra: »hvad *jag* påstår är förnuftigt, emedan *jag* är 20 förnuftig.» På sådant sätt är handelsfriheten ett lika lockande fält som den vulgära liberalismen i allmänhet; ty dertill fordras blott pockandet uppå menniskorätt, hvarmed då menas den pockandes åsigtter deraf, uppå konsumentens lika rätt med producenten o. s. v. Allt detta reducerar sig ungefär till libellistens: *il faut donc, que je vive!* men svaret är likaså gifvet: *je n'en vois pas la nécessité.* Det synes som hade dessa Hrr aldrig besinnat, att *menniskans högsta Rätt är att göra Orätt.* Emot denna naturliga rättighet äro personlig frihet och egendomsrätt bara småsaker, och det första steget till ett bättre vetande är att lemna dessa småsaker och 30 derigenom komma till botten med de *naturliga* rättigheterna, naturliga näringarna o. s. v. Men besinningslösheten är så stor, att vi verkligen måste befara, det man anser vårt påstående för bara raljeri, ehuru gammalt än ordspråket är: *summum jus summa injuria.* Vi måste då ännu en gång försäkra, att satsen är fullt allvare, och såsom bevis för dess sanning anföra: att, *förutan den naturliga rättigheten att göra Orätt, intet tillräknande, ingen frihet, ingen moralitet finnes.* Det är vidare temligen klart, att ingen rättighet kan vara naturlig, som hvilar på andras erkännande, utan hvar och en måste äga den naturliga rättigheten att bestämma sina naturliga rättigheter. Man säger kanske: mina naturliga rättigheter äro endast de, hvilka kunna stå tillsammans med andras naturliga rättigheter? 40 Men hvem afgör, hvilka naturliga rättigheter jag har, och hvilka som tillkomma andra? Hvem afgör, när dessa rättigheter stå tillsammans eller icke? Jo, hvar och en för sig, och *det högsta afgörandet är* den starkastes rätt, d.ä. *våldet.* Eller skall jag kanske, för att få reda på mina naturliga rättigheter, komma öfverens derom med hvarje man och qvinna i Svea Rike, med Fransmän och Hottentotter, Engelsmän och Eskimåer, med de gamla Assyrier, Babylonier, Greker och Romare, och dertill med alla de nationer, hvilka ännu, för att nyttja ett lätt förstådt språk, ligga i vår Herres kappsäck?

Sak samma blir förhållandet med de *naturliga* näringarna. Herrarne 50 förmena väl, att Svenska nationen icke förut gjort försök med, hvilka näringar som äro naturliga. Men J viljen se försöket repeteradt? Då frågas billigt: med hvilken rätt inskränker ni valet? Ty ni påstår ju, att många nu skyddade näringar äro onaturliga. Hvem ger er rätt till detta förfarande? Om icke nationen kan välja bland *alla möjliga* näringar, så är det ju omöjligt att bestämma, hvilka som äro de naturliga. Och det medges

väl att, sedan allt skydd för näringarna är upphäfvat, valet måste inskränkas till högst få näringsgrenar, ja strängt taget till *den ena*, att om sommarn äta löf och gräs, om vintren barr och mossor, med ett och annat stycke vildt dertill, så mycket nemligen som kan fångas med händerna. Ty det är ju så: de naturliga rättigheterna grunda sig uppå hvars och ens naturliga förnuft; de naturliga näringarna på landets natur, Svenska jordens natur. Men då är det ju omöjligt att få reda uppå, hvad som är naturlig näring, utan att förstöra all den kultur, som nu finnes, så väl jordens som folkets. Då först kan det med säkerhet utrönas, hvilka näringar för Sverige äro de *naturliga*? Eller också måste *alla* näringar skyddas, för att sålunda lemna valet öppet — ett tredje gifves icke. Att upphäfva en bestående lag, är ju dessutom att stifta en ny, och hvarje lagstiftning måste ju lägga hand uppå *det naturliga*, de naturliga rättigheterna och de naturliga näringarna.

10

Förf. till den ifrågavarande skriften har också gifvit älskare af de naturliga näringarna en och annan hård nöt att bita uppå i de enkla frågorna: *hvilka* de naturliga näringarna i Sverige äro? *Hvarest* Svensken skall finna afsättning för dessas produkter? Han antager, att landtmannanäringen är en sådan. Men *hvar* skall spannmålen säljas? Detta blir i sanning kinkigt, då alla de länder, i hvilka spannmål produceras till *bättre* pris, än i Sverige, likväl sett sig tvungna, att »uppdrifva manufakturer och fabriker, just för att kunna bereda sig inhemsk afsättning och förbrukning af sitt spannmålsöfverflöd.» Likaså med jernhandteringen, då all import från de Transatlantiska länderna upphörer jemte fabrikerna; ty den består hufvudsakligen i råämnen för dessa, och hufvudsakligast för Sockerfabrikationen. Och så äro vi rätt inne i hufvudämnet för skriften.

20

Till en början upplyses: att råsockerimporten »de sednare åren» syselsatt omkring *trettio* Svenska skepp, hvilka endast med säkerhet om denna returlast till Brasilien, Vest- och Ostindien kunnat utföra Svenska jern- och trädvaror. Vidare: att tullen å råsocker utgör »en *sjettedel* af tulluppbörden å hela Rikets import.» Ytterligare: att nitton Sockerbruk är 1839 förbrukat: *Bensvärta* för 40 312 R:dr; *Omslagspapper* för 24 238; *Trädkärl* för 29 758; *Bindgarn* för 8 878; dricka, smör, ägg, ljus, halm &c. för in summa 61 000; murare-, timmermans-, smeds- o. s. v. arbeten för tillsammans 21 093 R:dr. Då härtill kommer underhållet för dessa bruk tillhörande arbetare med familjer, 1 550 personer, så måste denna näringsgren väl anses för betydlig nog i Sverige. Låt nu de statsekonomiska rabulisterne rycka åstad; hvad blir då af allt detta? Jo, äfven den tull för införsel af raffinadsocker, som Bevillnings-Utskottet föreslagit, inbringar (utan *alla* smuggerier) till Statskassan jemt lika mycket som råsockertullen. Men Förf. har ovedersägligen bevisat, att knappt en dubbelt så hög tull kan skydda de Svenska sockerbruken. Hvar taga då sjömän, timmermän, repslagare, pappersfabrikanter &c. vägen? Till de naturliga näringarna? Till jordbruket? Kanske för att *gratis* äta upp bondens ägg, smör, talg, halm, skog o. s. v.; ty *hvar* skall han sälja de produkter han redan kan aflåta? Och hvartill behöfver han väl då arbetare? Men härmed vore väl icke rabulisterne, med Aftonblad & Komp. i spetsen, ännu nöjde. De skulle helst upphäfva all tull. För dessa *folkets* vänner vore icke antalet af *brödlöst folk* nog; de skulle packa *litet högre skatter på jordbrukaren*. Och hvad hade de väl för råd för de brödlöse? Säkert ett radikalt, en *lex agraria*. Åtminstone borde de yrka en jemn fördelning af skog och vatten för de naturliga näringarna, jagt och fiske.

30

40

50

Förf. yrkar absolut förbud mot införsel af raffinadsocker. Han stöder sig dervid förnämligast på lättheten att *med närvarande kontroller* in-smuggla varan. *Saken kan då betänkas*. Men det ur luften gripna för-

slaget, att ordet förbud¹ skulle utgå ur Tulltaxan, kommer dervid föga i betraktande. Ty *åtskilligt* lär väl ändå komma att göra undantag: t. ex. införsel af *falskt mynt*, af *efiertryck*, af *okontrolleradt guld och silfver*, af i Sverige *patenterade tillverkningar*, af varor med inhemsk tillverkares *förfalskade* stämpelmärke o. s. v. Likaså litet som, i dessa fall, genom att utstryka *ett ord*, bestående lag kan ändras, likaså kinkigt torde det blifva, att mot hvilken tullsats som helst tillåta *utländsk handverkare* i Sverige *fritt försälja* sina produkter, så länge den *inhemska handverkaren endast vid marknader* har tillstånd dertill. Således icke på ett sådant afgörande *summario processu* bör saken komma att bero, utan på öfvervägande af de faktiska omständigheterna. Den enda bristfällighet, vi i Förfs skrift funnit, är saknaden af en utförligare beräkning för tillverkningskostnaden å raffinad-sockret i Sverige. Och denna omständighet är dock hufvudsakligen afgörande. En import-tull på råämnet från 25 till 50 proc. är uppenbarligen för hög; men *halfannan million* i Tullinkomster är också en sak att betänka och talar, utom allt annat, för *näringsens skydd*.

F.

20

48 OM FOLKSKOLOR.

Freja n:o 63 11. VIII 1840

30

Vi hafva för icke längesedan med anledning af några vidunderliga artiklar i Aftonbladet yttrat oss om Folkupplysningen. Stats- och Ekonomi-Utskottens, redan i Stånden diskuterade, förtjenstfulla Förslag till Folkskolor har af en och annan reservant eller talare erfarit en kritik föga grundad, och det kan icke vara öfverflödigt att derom nämna några ord. Saken är af alltför stor vikt för att glömmas i de små tidningarna, churu det gifves mycket »stora», hvilka när det gäller sak, föga intresse visa för folket.

40

50

Utskottens hufvudprincip: att föräldrarne af Samhället kunna tvingas att lemna sina barn undervisning, kunde icke, med anspråk på förnuftighet, lyda annorlunda. Endast uppå Ridarhuset hafva också halftprotesterade röster höjt sig deremot. Men i åtskilliga detaljföreskrifter har man haft mera råd uppå talande tungor. Så har förslaget om Lärarseminarier blifvit dels helt och hållet förkastadt, dels ingen större fordran på dessa gjorts än den af en vanlig skola. I vår tanka är likväl detta en punkt i förslaget, hvars legera behandling kan göra hela företaget onyttigt. Redan för högre skolor är den af stor vikt, och kanske är bristen uppå seminarier för Skollärare för det närvarande den största bristfällighet vid Skolinrättningen i Sverige. Den som har någon erfarenhet af, till hur ytterlig grad hvarje nybörjande Skollärare lär erfaras det gamla: *docendo discimus*, skall icke anse det öfverdrifvet, då vi påstå, att äfven den omtänksammaste lärare de *två* första åren i en klass icke gagnar sina lärjungar ens hälften så mycket som under de följande. Och likväl har läraren vid en Trivialskola äldre lärares råd och exempel att anlita, hvilket vid en folkskola helt och hållet saknas. Härtill kommer, att ju högre undervisningen framskrider, desto mindre behöfver lärjungen någon ledning och desto mindre beroende blir han af läraren. Men i den mån undervisningen är elementär, i samma mån fordras hos läraren icke blott större öfverlägsenhet i insigt, utan äfven större talang att undervisa. Vi

¹ Ordet försvinner, men förbudet kvarstår i Tulltaxan, åtminstone såsom *förbud mot ordet »förbud»*.